

ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)

นายถวัลย์ ดัชนี ปัจจุบันอายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2482 ที่จังหวัดเชียงราย เป็นบุตรของนายศรี และนางบัวคำ (พรหมสา) ดัชนี เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง 4 คน ได้แก่ พ.ต.สว่าง ดัชนี นายสมจิตต์ ดัชนี และนายวสันต์ ดัชนี สมรสกับนางมาร์กาเรต ฟินเดอร์ฮูค มีบุตรชาย 1 คน คือ นายดอยธิเบศร์ ดัชนี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2485-2491	ศึกษาระดับประถมที่โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2492-2498	ศึกษาระดับมัธยมที่โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2498-2500	ศึกษาระดับครูประถมช่าง (ปปช.) จากโรงเรียนเพาะช่าง
พ.ศ. 2500-2505	ศึกษาปริญญาตรีศิลปบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2506-2512	ศึกษาระดับปริญญาโท ทางด้านจิตรกรรมฝาผนัง อนุสาวรีย์ ผังเมือง และปริญญาเอก สาขา อภิปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ ที่ราชวิทยาลัยศิลปะแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์ (RIJKS AKADEMIE VAN BEELDEN DE KUNSTEN AMSTERDAM NEDERLAND)

ประวัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

นับแต่เรียนสำเร็จชั้นมัธยมที่จังหวัดเชียงราย ถวัลย์ได้เข้าเรียนศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่างด้วยทุนการศึกษาของจังหวัดเชียงรายและเป็นที่นักเรียนเพาะช่างดีเด่นด้วยฝีมือการวาดรูปเหมือนจริงที่แม่นยำจับใจ ภาพวัดเบญจมบพิตร ได้รับเลือกให้แสดงในหอศิลป์แห่งชาติ นครโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และแสดงในนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยแห่งชาติ ประเทศไทย

เมื่อจบจากโรงเรียนเพาะช่างในปี พ.ศ. 2500 ถวัลย์ได้เดินตามแนวทางของดำรง วงศ์อุปราช จิตรกรรุ่นพี่ นักเรียนทุนจากลำปาง ซึ่งเป็นผู้จุดประกายให้เขาสอบเข้าเรียนที่คณะจิตรกรรม ประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ภายใต้การอำนวยความสะดวกของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และสถาบันแห่งนี้ได้หล่อหลอมให้ถวัลย์พัฒนางานจากภาพวาดเหมือนจริงไปเป็นภาพวาดที่ให้ความรู้สึกประทับใจ (Impressionism) แบบไทย แล้วยังเป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างถวัลย์ ดัชนี กับ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นแบบอย่างการใช้ชีวิตและวิถีคิดที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเขาเป็นอย่างยิ่ง

ถวัลย์ ดัชนี จัดเป็นบัณฑิตคนหนึ่งในจำนวนไม่กี่คนของมหาวิทยาลัยศิลปากรในขณะนั้นที่สามารถเรียนต่อในระดับปริญญาตรีได้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ถ้าไม่มีความรู้ความสามารถโดดเด่นแท้จริงแล้วจะได้เพียงอนุปริญญา และหลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว ด้วยการสนับสนุนของ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี คณบดีในเวลานั้น ถวัลย์ได้รับทุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการศึกษา ของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเป็นเวลา 5 ปี ที่ราชวิทยาลัยศิลปะแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์

- พ.ศ. 2497 นิทรรศการศิลปะของโรงเรียนเพาะช่าง
- พ.ศ. 2498 นิทรรศการแสดงของนักเรียนเพาะช่างที่เด่นด้านจิตรกรรม ณ หอศิลป์แห่งชาติโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
- พ.ศ. 2499 นิทรรศการแสดงผลปกรรรมแห่งชาติ
นิทรรศการแสดงผลภาพของนักเรียน โรงเรียนเพาะช่างประจำปี
แสดงเดี่ยวงานจิตรกรรม ประติมากรรมหุ่นตุ้ม เครื่องหนัง เครื่องไม้ไฟ เครื่องโลหะ ณ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
- พ.ศ. 2503 ภาพเขียนสีน้ำมัน 10 ภาพ ชื่อโดยพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ประดับที่โรงพิมพ์สยามรัฐ
- พ.ศ. 2505 งานจิตรกรรมวิทยานิพนธ์ศิลปะบัณฑิต คณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ชื่อโดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ 12 ภาพ ประดับที่สถานทูตไทยบูโนโนสแอรโรส อาร์เจนตินา นครเวียนนา ออสเตรีย และนครเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ ตามลำดับ
- พ.ศ. 2506 นิทรรศการเดี่ยว ณ นครกัวลาลัมเปอร์ ชื่อโดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครกัวลาลัมเปอร์ ปีนัง สิงคโปร์ ตามลำดับ
ผลงานวาดเส้นและจิตรกรรมขนาดใหญ่ ชื่อโดย ธนาคารเชสแมนฮัตตัน นครจาร์ก้าตา อินโดนีเซีย 5 ภาพ ปัจจุบันเป็นผลงานในการสะสมของไซบีร์ สิงคโปร์ ประมูลมาจากอินโดนีเซีย หนึ่งในงานกิจกรรมที่มีมูลค่าสูงสุดของเอเชีย

- พ.ศ. 2508 ร่วมแสดงผลงานจิตรกรรมไทยกับอินสนธิ์ วงสาม ปรีชา บางน้อย ณ ทำเนียบทูตไทย นายบุญย์ เจริญชัย เอกอัครราชทูตไทย กรุงปารีส (ปัจจุบันกระทรวงต่างประเทศ นำภาพเขียนขนาดใหญ่ จากประเทศฝรั่งเศสมาประดับไว้ที่กรมพิธีการทูต กรุงเทพฯ)
- พ.ศ. 2508-2509 เขียนภาพจิตรกรรมขนาดใหญ่ประดับสถานทูตไทย ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส
- พ.ศ. 2509 นิทรรศการแสดงกลุ่มนักศึกษาภายหลังปริญญาตรี ของราช วิทยาลัยศิลปแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม
นิทรรศการกรมศิลปากรไทย หอศิลป์ กรุงเฮก เนเธอร์แลนด์
- พ.ศ. 2510 นิทรรศการแสดงเดี่ยว ณ หอศิลป์แห่งชาติร่วมสมัย จัดโดยพิพิธภัณฑศิลปปะร่วมสมัยแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม
- พ.ศ. 2510-2511 เขียนภาพประดับผนังปราสาทอาซิดส์ คลารัค คณบดีทูต เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทยที่เมืองโอดอง ลัวร์ แอตแลนติก เมืองแองซีนีฝรั่งเศส ภาพกิจกรรม 26 ภาพ คัดเลือกเข้าแสดง
นิทรรศการเดี่ยว ณ พิพิธภัณฑศิลปปะสมัยใหม่ สเตเดิลิกซ์ นครอัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์ เขียน
ภาพการกำเนิดจักรวาล สำหรับสำนักกลางคริสเตียนประเทศไทย กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2511 นิทรรศการแสดงเดี่ยวหอศิลป์แห่งชาติ กรุงอัมสเตอร์ดัม
- พ.ศ. 2512 เดินทางกลับประเทศไทยแวะศึกษาจิตรกรรมที่ประเทศอิตาลีระยะหนึ่งและได้ก่อสร้างบ้านพัก
ส่วนตัวครั้งแรกที่บ้านเกิด จังหวัดเชียงราย จัดนิทรรศการการงานศิลปะรวบรวม เพาะช่าง
ศิลปากร อัมสเตอร์ดัมที่โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม
- พ.ศ. 2512-2513 มีผลงานสะสมอยู่ในสถานทูตเนเธอร์แลนด์ กรุงเทพฯ และพิพิธภัณฑศิลปปะพื้นบ้าน
นครฮัมบวร์ก เยอรมนี
- พ.ศ. 2514 นิทรรศการแสดงเดี่ยว สำนักกลางนักเรียนคริสเตียน กรุงเทพฯ
นิทรรศการแสดงเดี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พ.ศ. 2515 นิทรรศการแสดงเดี่ยว บริติชเคาน์ซิล กรุงเทพฯ
นิทรรศการแสดงเดี่ยว ศูนย์วัฒนธรรมเยอรมัน กรุงเทพฯ
มีผลงานเก็บสะสมในพิพิธภัณฑ์นครลอสแอนเจลิส เคาน์ตีมิวเซียมและในหอศิลป์แห่งชาติซานฟราน
ซิสโก เบย์เอเรีย มิวเซียมจากการแสดงนิทรรศการแสดงเดี่ยวที่ฮาวายและซานฟรานซิสโก

- พ.ศ. 2516 นิทรรศการแสดงเดี่ยว ศูนย์วัฒนธรรมเยอรมัน ร่วมกับ บริติชเคาน์ซิล ที่บริติชเคาน์ซิล กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2517 นิทรรศการแสดงเดี่ยว หอศิลป์แห่งชาติ ฮาวาย สหรัฐอเมริกา ศูนย์การศึกษาตะวันตก - ตะวันออก มหาวิทยาลัยฮาวาย
- พ.ศ. 2517-2518 ได้รับเชิญให้เป็นจิตรกรในพำนัก ที่เยอรมนี และอังกฤษ ผลงานวาดเส้นสะสมไว้ในหลาย พิพิธภัณฑ์ศิลปะแห่งเยอรมนี ที่นครดือซeldorf บอนน์ โคโลญจน์ และมิวนิค ตลอดจนงานวาดเส้นในคฤหาสน์ส่วนตัวของอดีตผู้อำนวยการบริติชเคาน์ซิล ประจำประเทศไทย มร.มัวริช คาร์คิฟ สโนเฮาส์ ออกซฟอร์ด
- พ.ศ. 2519-2520 ผลงานสะสมในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงสต็อกโฮล์ม สวีเดนพิพิธภัณฑ์สถานเมืองซานตามาเนเธอร์แลนด์ เขียนภาพประดับขนาดใหญ่ทั้งห้องในปราสาทคอร์ททอร์ฟ เยอรมนี
- พ.ศ. 2520 นิทรรศการแสดงเดี่ยว การแสดงศิลปกรรมครั้งแรก ที่ได้รับเชิญให้เป็นตัวแทนของประเทศไทย ณ หอศิลป์แห่งชาติ นครเยรูซาเล็ม อิสราเอล หอศิลป์เมืองอายน์คาเร็ม อิสราเอล และเป็นแขกพำนัก ณ มิชเคนอทซาอานานิมี อาศรมรังสรรค์สันติภาพ เยรูซาเล็ม อิสราเอล
- พ.ศ. 2521 นิทรรศการแสดงเดี่ยว หอศิลป์ เมืองซานตามาเนเธอร์แลนด์
- นิทรรศการแสดงเดี่ยว พิพิธภัณฑ์ศิลปะแห่งชาติ ซูริค สวิตเซอร์แลนด์
- นิทรรศการแสดงเดี่ยว หอศิลป์ กรุงเบิร์น สวิตเซอร์แลนด์
- ผลงานจิตรกรรมซื้อโดย พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ ที่เมืองวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. 2523 เขียนภาพประดับขนาดใหญ่ ระดับบริษัทเชลล์ แห่งประเทศไทย
- พ.ศ. 2525 ผลงานวาดเส้นสามรูปใหญ่ เป็นงานสะสมในธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ออกมาเป็นการ์ดวันวิสาขบูชา โดยศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล
- นิทรรศการแสดงเดี่ยว บริติชเคาน์ซิล กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2526-2527 แสดงกลุ่มศิลปกรรมไทย ฑูบิงเก้น เยอรมัน
- พ.ศ. 2527-2528 ออกแบบตราพระราชลัญจกร ตำนกแกรนด์ชัน ให้แก่จอห์น เดอซาลิส เคาน์ เดอ ซาลิส ลอนดอน อังกฤษ เขียนภาพประดับอีกห้องในปราสาทคอร์ททอร์ฟ เยอรมนี

- พ.ศ. 2529-2530 ออกแบบตราสารให้แก่ เคาน์ ออฟเปอร์สคอฟฟ ปราสาทซอนเนนพลาส นครซูริค เขียนภาพกิจกรรมขนาดใหญ่ประดับธนาคารแห่งประเทศไทย ทำศาลาไม้ สมาคมไทยเยอรมัน ที่สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน กรุงเทพฯ ทำศาลาไม้ใน สวนหลวง ร.9 ศาลาพุดม - จันทร์ สถาปัตยกรรมล้านนา
- เป็นผู้แทนจากประเทศไทย ไปปฏิบัติงานจิตรกรรมร่วมสมัยกับ 17 ชาติในเอเชียที่กวนตัน มาเลเซีย คลับเมดแห่งมาเลเซีย
- เข้าร่วมประชุมด้านจิตรกรรมที่ มาดริด สเปน
- นิทรรศการแสดงเกี่ยวกับศิลปกรรมไทย สถาบันวัฒนธรรมเยอรมนี ณ นคร ซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. 2531 นิทรรศการแสดงเดี่ยว สถาปัตยกรรมไทย กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เมืองพาซาเดน่า ณ ลอสแอนเจลิส
- พ.ศ. 2531-2532 ผลงานสะสมที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พาซาเดน่า สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. 2532 นิทรรศการศิลปกรรมไทยวน การแสดงกลุ่มศิลปะของศิลปินล้านนา จากเชียงราย 5 คน ครั้งแรก ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2533 ได้รับการคัดเลือกจากรัฐบาลญี่ปุ่น เป็นจิตรกรในพำนักและนิทรรศการศิลปกรรมเดี่ยว นับเป็นจิตรกรคนที่สามแห่งเอเชียต่อจากจีน และฟิลิปปินส์ ณ เมืองฟูกูโอกะ พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย และที่ศูนย์วัฒนธรรมญี่ปุ่น นครโตเกียว งานจิตรกรรมห้าชิ้น สะสมโดยพิพิธภัณฑ์ฟูกูโอกะ
- พ.ศ. 2534 ได้รับเชิญจากปราสาทอัลสตรึมมิด นครโคเบล็นซ เยอรมนีเขียนภาพภูมิจักรวาลตามไตรภูมิของปกรณัมไทย และเป็นจิตรกรในพำนัก มหาวิทยาลัยศิลปะนานาชาติ ที่นครเทรีย เยอรมนี
- พ.ศ. 2535 ได้รับเชิญจากรัฐบาลตุรกี ให้เป็นตัวแทนศิลปินไทย สาขาจิตรกรรม ไปร่วมงานศิลปกรรมร่วมสมัย ที่นครอิสตันบูล อัลทานญา และดูงานสถาปัตยกรรมในกรีก โรม และอียิปต์
- พ.ศ. 2536 ได้รับเชิญจากรัฐบาลออสเตรเลีย เป็นจิตรกรในพำนักของมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น เดินทางไปทัศนศึกษาทั่วทวีปออสเตรเลีย ตั้งแต่อลิซสปริง ซิดนีย์ แคนเบอร์รา ยูลาล่า เพร็ท ไปจนถึงอาร์เนมแลนด์
- พ.ศ. 2536-2537 แสดงนิทรรศการเดี่ยวที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ออสเตรเลีย

- พ.ศ. 2537 เป็นจิตรกรในสำนักที่วัดโคง วัดท่าซุงลงไป มหาวิหารเคียน เซซิกัดเซและมหาวิหารไปทาละ ประเทศทิเบต ฟ่านกบนเทือกเขาหิมาลัย บนยอดเขาภูมัจฉา ฟูเร เนปาล เพื่อศึกษาภาพเขียน จิตรกรรม ต้นตริกของพุทธศาสนานิกายมหายาน และศึกษาปฏิสังขรณ์แบบมหายาน
- พ.ศ. 2538 เขียนภาพประดับธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นงานสะสมถาวรประจำธนาคารได้รับเชิญจาก ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารไทยพาณิชย์ รั้งสรรค้งงานจิตรกรรมขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชีย (15เมตร x 25 เมตร)ประดับที่ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานใหญ่ สาทรซีที เรียลตี้ และสร้างงาน สถาปัตยกรรม จิตรกรรม แกะสลักไม้ ศิลาศิลป์สู่สุวรรณภูมิประดับที่ธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานใหญ่ รัชโยธิน
- พ.ศ. 2539 เริ่มงานสะสมถาวรกับบริษัทยุคอมประเทศไทย
- พ.ศ. 2540 เป็นตัวแทนศิลปินไทย 1 ใน 10 ไปแสดงงานศิลปะเปิดสถานทูตไทยใหม่ที่นครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา เป็นศิลปินไทยตัวแทนคัดเลือกผู้เดียวจากสหประชาชาติ แสดงรูปที่องค์การ สหประชาชาติ นิวยอร์ก
- พ.ศ. 2541 ออกแบบและร่วมมือกับจังหวัดเชียงรายทำตุ๊กทองคำ ขนาดเท่าพระองค์พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ
- พ.ศ. 2542 นิทรรศการเดี่ยวครบ 5 รอบ ถวัลย์ ดัชนี ธนาคารกรุงเทพ สาขาผ่านฟ้า บ้านดำ นางแล ไร่แม่ฟ้าหลวง เปิดหอศิลป์ส่วนตัวถวัลย์ ดัชนี โดยนักสะสมภาพชาวเยอรมัน ดร.ยอร์ก วิกันท์ ประธาน กรรมการ บริษัทแก้ว มินเซ่น เมืองมินเซ่น (นครมิวนิค) เยอรมนี
- พ.ศ. 2543 นิทรรศการย้อนถวัลย์ ดัชนี 60 ผลงาน 60 ชัน จากอายุ 16 ถึง 60 บ้านดำ นางแล เปิดหอศิลป์ ถวัลย์ ดัชนี 1 ตึกยุคอม กรุงเทพฯ งานแสดงรวมกลุ่มจิตรกรนานาชาติ ลิสบอน พิพิธภัณฑศิลป์ ร่วมสมัยโปรตุเกส เป็นตัวแทนจิตรกรเชียงราย
- เขียนรูปปลั่งแผ่นดิน เป็นราชพลีแก่แผ่นดินเพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร่วมแสดงในงานสล่าชาวเชียงราย สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงราย
- พ.ศ. 2544 เป็นตัวแทนจิตรกรไทยร่วมกับ 70 จิตรกร จาก 25 ชาติทั่วโลก แสดงงานศิลปะ และเป็นศิลปินใน สำนักที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมาเลเซีย ที่เกาะลังกาวิ ประสานงานกับดาโต๊ะอิบราฮิม ฮุส เซ็น ศิลปินแห่งชาติมาเลเซีย

นิทรรศการเดี่ยว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เมืองฟุกุโอกะ ถวัลย์ ดัชนี ได้รับรางวัลศิลปวัฒนธรรม
แห่งอาเซียน จิตรกรคนแรกและคนเดียวในโลกตะวันออกที่ได้รับรางวัลนี้ในฐานะจิตรกร นับตั้งแต่
สิบสองปีของรางวัลฟุกุโอกะ

นิทรรศการแสดงเดี่ยวพุทธปรัชญาเซ็นปรากฏรูปในงานศิลปะร่วมสมัยต่อหน้าพระพักตร์สมเด็จพระ
พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชินี มากาเรตเต้ เจ้าชายเฮนดริกและ
มกุฎราชกุมารีเฟเดอริคแห่งเดนมาร์ก ที่ไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ผลงานและชื่อเสียงที่ได้ตีพิมพ์ในสื่อต่างประเทศ

ผลงานและชื่อเสียงของถวัลย์ ดัชนี ได้รับการกล่าวขานอย่างกว้างขวาง เห็นได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ
ที่เผยแพร่ไปทั่วโลกมากมาย สิ่งพิมพ์ดังกล่าว อาทิ

1. ถวัลย์ ดัชนี จิตรกรรวมไทยสากลวิญญูณตะวันออก (พิมพ์ 3 ภาษา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน) โดย กิลเบิร์ต บราวน์สไตน์
2. ภาพร่างเส้นใยวิญญูณ ถวัลย์ ดัชนี (ภาษาเยอรมัน) โดย อูลลิช ชาร์คอสสกี
3. งานจิตรกรรม งานแกะไม้ งานภาพลายเส้นของถวัลย์ ดัชนี พิมพ์ที่สหรัฐอเมริการะหว่าง พ.ศ. 2509-2512 ยุคปลายสมัย
ศิลปะการ - อิมสเตอร์ดัม
4. หนังสืออ้างอิงชีวประวัติเล่มแรกของจิตรกรไทยที่มีชีวิตในประวัติศาสตร์วงการศิลปะลายเส้น พุทธปรัชญานิกายหินยาน ทศ
ชาติชาดก โดย ดร.เคล้าส์ เวก์
5. ชีวิตและงานของถวัลย์ ดัชนี ระหว่าง พ.ศ. 2505-2535 (ภาษาอังกฤษ) โดย รัสเซล มาร์คัส

ผลงานและชื่อเสียงที่ได้ตีพิมพ์ในรายการโทรทัศน์

นอกจากนี้ยังมีผลงานเผยแพร่ในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์หลายรายการ อาทิ

1. ภาพยนตร์ 16 มม. เรื่องแรกโดยยูนิสแห่งประเทศไทย 2505 ภาพยนตร์สารคดีศิลปะร่วมสมัย ปรัชญาพุทธศาสนานิกายเซ็น
2512 สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน มิวนิค เยอรมนี
2. ภาพยนตร์เสียงวีซีดีของถวัลย์ ดัชนี โดยบรรจง โกศัลวัฒน์ อำนวยการสร้างโดย สฤณีเดช สมบัติพานิช 2518
3. ภาพยนตร์สารคดี ศิลปวัฒนธรรม ที่วีเยอรมันจากนครโคโลญจน์ เยอรมนี ๒๕๒๘ เรื่องราว รูปเขียน สัญลักษณ์ ความหมาย
ปรัชญาและพลังวีซีดีของถวัลย์ ดัชนี ในปราสาท คอร์ททอร์ฟ เยอรมนี

4. ภาพยนตร์สารคดี ศิลปวัฒนธรรมไทยแลนด์พาราโนมา โดย บีบีซี อังกฤษ 2532 เรื่องราวการนำเสนอ พลังเนรมิต ความฉับพลันของสภาวะจิต ความขัดแย้งระหว่างอุปาทานชั้นสูงสมมุติสัจจะและปรมาตีสัจจะ
5. ภาพยนตร์สารคดีชีวิต ถวัลย์ ดัชนี จิตรกรในพำนักมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ออสเตรเลีย 2537 เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรมท้องถิ่น ความคิดศรัทธา และความเห็นชอบในอริยมรรคของ ถวัลย์ ดัชนี
6. รายการซีพีจอร์ลงเท้า 3 ครั้ง หนึ่งในร้อย ที่นี้กรุงเทพฯ ศิลปวัฒนธรรมบันเทิง มาลัยแก้วเกียรติยศ ตลอดจนรายการหลากหลายกับงานศิลปะ บทกวีรวมเล่มภาษาอังกฤษ โดยถวัลย์ ดัชนี และเพื่อนทั้งสาม อดุล เปรมบุญ, ประพันธ์ ศรีสุตา, ผดุงศักดิ์ ชัมภรัตน์ 2512
7. บทความเกี่ยวกับศิลปะวิจารณ์ ของถวัลย์ ดัชนี ในตำแหน่งปริทัศน์ของโรงเรียนเพาะช่าง 2513 -1515
8. บทความวิจารณ์งานศิลปกรรมบัวหลวง ในฐานะกรรมการตัดสินศิลปกรรมระหว่างปี 2528-2533 จากนั้นได้มอบให้ผู้อื่นทำหน้าที่เขียนบทวิจารณ์แทน ฯลฯ

รางวัลและเกียรติคุณที่เคยได้รับ

นายถวัลย์ ดัชนี ได้รับรางวัลทางศิลปะ ดังนี้

พ.ศ. 2503	รางวัลที่ 2 การประกวดศิลปกรรม ณ วังสวนผักกาด
พ.ศ. 2505	รางวัลที่ 1 การประกวดศิลปกรรม จัดโดย องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพ
พ.ศ. 2528	ได้รับรางวัลเกียรติยศเหรียญทองจากสมาคมสถาปนิกสยาม ในฐานะจิตรกรผู้สร้างสรรคศิลปะร่วมสมัย
พ.ศ. 2540	ได้รับเลือกจากองค์การสหประชาชาติ ให้เป็นผู้แทนวัฒนธรรมทางศิลปะภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปแสดงผลงานที่นิวยอร์ก ปารีส โรม ลิสบอน แคนเบอร์รา และโตเกียว ตามลำดับ
พ.ศ. 2544	ได้รับคัดเลือกจาก FUKUOKA ASIAN CULTURE PRIZE COMMITTEE ให้รับรางวัล Arts and Culture Prize ค.ศ. 2001

ภาพลักษณ์ของถวัลย์ ดัชนี

ภาพลักษณ์ของถวัลย์ ดัชนี ที่ปรากฏต่อสาธารณชนคือ ชายร่างใหญ่ ค่อนข้างเจ้าเนื้อ แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองเหนือ สีครามเข้ม หรือสีกรัก มีเขี้ยวเล็บ กระดุกสัตว์ป่าเป็นเครื่องประดับ นับตั้งแต่อายุ 55 ปี ไม่เคยใส่เครื่องประดับกายชนิดใดเลย รูปลักษณ์ที่ปรากฏแก่คนทั่วไปเช่นนี้เป็นจุดยืนอันเด่นชัดของ ถวัลย์ ดัชนี ที่ไม่ยอมรับแฟชั่นหรือกระแสวัฒนธรรมทางวัตถุใดๆ ชีวิตส่วนตัวเป็นคนสมถะ กินน้อย นอนน้อย ทำงานมาก มีงานวาดรูปเป็นกิจนิสัย ตลอดชีวิตไม่เคยข้องแวะกับอบายมุขหรือสิ่ง

เสพยิตติใดๆ เป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน ถวัลย์ศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ไม่ตั้งหรือหย่อนจนเกินดี ปฏิบัติสมาธิด้วยการทำงานวาดรูป จึงสามารถนำปรัชญาธรรมในพุทธศาสนามาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะจนได้ชื่อว่าเป็นสื่อกลางเชื่อมโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าหากันในยุคปัจจุบัน

การทำประโยชน์เพื่อสังคม

ถวัลย์ ดัชนี มีโชคทรัพย์อันเกิดจากการวาดรูปค่อนข้างมากในความรู้สึกของคนทั่วไป แต่สำหรับถวัลย์แล้ว เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญสูงสุด เงินไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ มากนัก เขายังคงเป็นถวัลย์ ดัชนี ผู้มีชีวิตเรียบง่าย นอบน้อมถ่อมตน ยังคงกินน้อย นอนน้อย ทำงานวาดรูปมากสม่ำเสมอเช่นเดิม ถวัลย์ผันเงินส่วนใหญ่ไปทำประโยชน์แก่วงการศิลปะ ทั้งวงการศึกษาศิลปะและการสร้างสรรค์ เขายังหวังอยู่ว่าวันหนึ่งสังคมไทยจะให้ความสำคัญแก่ศิลปะและการสร้างสรรค์สุนทรีย์รสให้แก่ผู้คน เขาทุ่มเทเวลาส่วนมากพุ่มพุกศิลปะสถาน ที่ชาวบ้านเรียกว่าบ้านดำ นางแล ที่จังหวัดเชียงใหม่รายบ้านเกิดให้กลายเป็นสถานที่ทางการศึกษาศิลปะวัฒนธรรมของชาติ ด้วยการจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านในเนื้อที่กว่าร้อยไร่ ประกอบด้วยอาคารแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นภาคเหนือกว่า 40 หลัง และอาคารสถาปัตยกรรมจากแรงบันดาลใจจากดินแดนสุวรรณภูมิและภูมิภาคอาเซียนหลายหลัง สำหรับจัดแสดงศิลปะที่เก็บรวบรวมจากทั่วทุกมุมโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านี้ ถวัลย์ ดัชนี ใช้เวลารวบรวมด้วยความตั้งใจมาตลอดชีวิต พิพิธภัณฑ์นี้เปิดทำการให้ผู้ชมเข้าชมทุกวัน โดยไม่เว้นวันหยุด

ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ถวัลย์ ดัชนี อยู่เบื้องหลังการรวมตัวของช่างผู้รังสรรค์ศิลปะ ทั้งช่างในท้องถิ่นและภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เพื่อเคลื่อนไหวจัดกิจกรรมทางศิลปะอย่างเป็นรูปธรรม มีผลงานศิลปะหลากหลายออกสู่สายตาสาธารณชนซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก และยังได้บริจาคเงิน 20 ล้านบาท จัดตั้งมูลนิธิถวัลย์ ดัชนี ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ด้วยการนำดอกผลจากกองทุนนี้สนับสนุนการศึกษาของสถาบันที่ถวัลย์เคยเกี่ยวข้องได้แก่ โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม โรงเรียนสามัคคีวิทยา จังหวัดเชียงราย วิทยาเขตเพาะช่าง และมหาวิทยาลัยศิลปากร ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่เรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์สถาบันละ 10 ทุน ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ทุนสนับสนุนสอนศิลปะไทย โดย ดร.กมล ทัศนัญชลี ศิลปินแห่งชาติ ทุนวิจัยแก่มูลนิธิ ม.ล.มานิจ ชุมสาย ณ อยุธยา ทุนมูลนิธิบ้านอาจารย์ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มูลนิธิพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ องคมนตรีและรัฐบาลฯ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงราย บวรณปฏิสังขรณ์ วัดพญาไทกรุงเทพฯ

นอกจากนี้ ถวัลย์ ดัชนี ยังเป็นกรรมการตัดสินงานศิลปกรรมแห่งชาติ รางวัลจิตรกรรมบัวหลวง รางวัลศิลปกรรมร่วมสมัย ธนาคารกสิกรไทย รางวัลพานาโซนิค ศิลปะร่วมสมัยมาตลอดระยะเวลา 25 ปี เป็นมาสเตอร์เอเชีย อบรมยุวศิลปินทั่วเอเชีย 10 ประเทศ เป็นอาจารย์ในพำนักสอนศิลปะ ปรัชญา ทั้งในยุโรป อเมริกา เอเชีย ออสเตรเลีย และหลายมหาวิทยาลัย สถาบันศิลปะหลายแห่งทั้งในและต่างประเทศให้ทุนวิจัยศิลปินในพำนักที่บ้านดำ นางแล มาตลอด 25 ปี แก่ศิลปินทั่วโลกโดยทุนส่วนตัว ทุนบำรุงจิตรกร ปฏิมากร คีตกวี นาฏกร ทั้งในและต่างประเทศมาตลอดเวลาของชีวิต เขียนบทนำ บทความแนะนำตัวผู้รังสรรค์ศิลปะมาโดยตลอด หลังจากอายุ 60 ปี ร่วมมือกับชาวสลาเวียเชียงรายทำงานเผยแพร่อนุรักษ์วิจัยระบบนิเวศวิทยาเชิงศิลปะ และรวบรวมงานศิลปะทางมานุษยวิทยา พัฒนาไปสู่ความร่วมมือเป็นประธานและหัวหน้าคณะทำงานจิตวิญญาณ

ตระวันออก ลมหายใจไทย ร่วมมือกับบุญชัย เบญจรงค์กุล ดีแทค จัดประกวดงานศิลปะร่วมสมัยขึ้นเป็นปีแรก ใน พ.ศ. 2545 เขียนตำรากายวิภาคคน สัตว์ แมลง สัตว์เลื้อยคลาน และนก จัดพิมพ์โดยสหประชาชาติ ร่วมมือกับ มร.โคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ให้ทุนวิจัยดนตรี กีฬาและการละเล่นพื้นเมือง ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ทุนแก่ยูวจิตรกรเชียงรายที่เขียนภาพผนังหลายวัดในจังหวัดเชียงราย ร่วมมือกับไร่แม่ฟ้าหลวง สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงราย จัดนิทรรศการหมุนเวียนมาตลอด 25 ปี ให้ทุนสนับสนุนสมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง มหาวิทยาลัยศิลปากรมาโดยตลอด

ปัจจุบัน นายถวัลย์ ดัชนี พำนักอยู่บ้านเลขที่ 333 หมู่ที่ 13 ตำบลนางแล อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย 57100 โทร. 053-776-333

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว แสดงถึงความเป็นศิลปินของนายถวัลย์ ดัชนี "ช่างวาดรูป" ผู้มีพรทิปัญญาที่นำแนวปรัชญาพุทธศิลป์มาสร้างสรรค์งานศิลปะไทยร่วมสมัยอันทรงพลังลุ่มลึกและแกร่งกร้าวด้วยปัจเจกภาพส่วนตัว มีเนื้อหาสาระ และ ท่วงท่าที่มีชีวิตวิญญาณของความเป็นไทยให้เห็นเกือบทุกชิ้นงาน เป็นผู้นำศิลปะไทยเสนอต่อสายตาชาวโลกด้วยวิธีการที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งยังได้สร้างคุณูปการต่อวงการศิลปะ เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นายถวัลย์ ดัชนี เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พุทธศักราช 2544